

'Kroniek'

Mededelingen
Oudheidkundige Kring
Voorst

26e jaargang nr. 2
2003



B063B4

Oudheidkundige Kring Voorst
(opgericht 18 december 1975)

Dagelijks bestuur

Voorzitter:

G.J. Oolman, Oolmansweg 5, 7384 ST Wilp, tel. (055) 323 12 44

Secretaris:

J.A. Roosenschoon, Rozendaalseweg 11, 7396 BB Terwolde, tel. (0571) 29 17 41

Penningmeester/ledenadministratie:

M. Niemeijer, Schoolstraat 31, 7383 CC Voorst, tel. (0575) 50 14 99

Leden:

R. Egberts, Meermuidenseweg 23, 7391 TE Twello, tel. (0571) 27 44 49

J. Groenenberg, Hietweideweg 30, 7391 XX Twello, tel. (0571) 27 60 37

Mr. J.H. Hermsen, Rozenhoflaan 10, 7201 AV Zutphen, tel. (0575) 51 52 48

G.B.J. Reinders, Wijkseweg 32a, 7396 BD Terwolde, tel. (0571) 27 43 32

De contributie bedraagt € 14,- per persoon. Voor gehuwden of samenwonenden op hetzelfde post-adres € 16,50. Gironummer 16 64 122. Rabobank, rekeningnummer 36.28.09.267.

Voor het aan- en afmelden van het lidmaatschap en het doorgeven van adreswijzigingen kunt u contact opnemen met de penningmeester (zie boven).

Kroniek

Kroniek is het mededelingenblad van de Oudheidkundige Kring Voorst en verschijnt vier keer per jaar. Het wordt gratis toegezonden aan de leden van de Oudheidkundige Kring Voorst en is in beperkte aantallen à € 3,00 te koop bij het VVV-kantoor in Twello en boekhandel Oonk in Twello. Publicatie of overname van artikelen, geheel of gedeeltelijk, is alleen toegestaan met schriftelijke toestemming van de redactie en de auteurs.

Redactie-adres: H. Kleinjan, Langestraat 51, 7419 AR Deventer, tel. (0570) 641 648,
e-mail: "kroniek@email.com".

Werkruimte Oudheidkundige Kring Voorst

Stationsstraat 59a

7391 EJ Twello

tel. (0571) 27 70 90

Geopend op dinsdag en woensdag van 9.00 tot 16.00 uur en op donderdagavond van 19.00 tot 21.00 uur.

ISSN 1384-8682

Kroniek 2003-2

Kroniek

Juni 2003, 26e jaargang nr. 2

Inhoud

	Blz.
Activiteitenplanning	2
Van de redactie	3
Van de bestuursafdeling	3
Terugblik op de foto-expositie "Cannonshot"	J. Roosenschoon 3
Verslag jaarvergadering OKV op 10 april 2003	B. ten Bosch 4
Boek "Oorlogsherinneringen" gezocht	J. Roosenschoon 7
Onderzoek geschiedenis zorg in Gelderland	9
Wandeling anno 1900	10
Oproep beantwoord: Pluym/Wesselman	G. Groenewold 11
Intekenen voor boek "Een rondje Spekhoek"	B. van den Enk 22
Oproep: boerderij- en veldnamen	25
Inventarisatie onderwijs in 1799	J. Lubberts 26
Uit de bladen	J. Roosenschoon 31

Foto omslag:

*Rondom de foto-expositie "Cannonshot" was oud militair materieel niet alleen te zien, maar ook te horen... (zie "Terugblik op de fotoexpositie Cannonshot" vanaf pag. 4).
Foto coll. OKV.*

Tenzij anders vermeld komen alle foto's in deze Kroniek uit de collectie van de O.K.V.

***De Kroniek verschijnt vier keer per jaar:
in de maanden maart, juni, september en december.***

***Uiterste inleverdatum kopij voor de volgende Kroniek:
1 augustus 2003***

Kroniek 2003-2

1

Activiteitenplanning

Stadswandeling Deventer, 30 augustus 2003

Zaterdag 30 augustus a.s. is er van 14.00 tot 16.00 uur een stadswandeling door Deventer onder leiding van OKV-vrijwilliger G. Vrieling. Tijdens deze wandeling zult u Deventer van een andere kant leren kennen en zien. Verzamelen voor de Waag op de Brink. Graag van tevoren aanmelden bij Gerard Vrieling (tel. (0571) 27 32 15), Jan Groenberg (tel. (0571) 27 60 37) of Ruud Egberts (tel. (0571) 27 44 49, e-mail famegberts@hetnet.nl).

Lezing "Schimmelpenninck van Oije: dienaar van Oranje", 2 oktober 2003

In 2002 verscheen het boek "Dienaar van Oranje Andries Schimmelpenninck van der Oije 1705-1776" geschreven door dr. M.A.M. Franken. Het levensverhaal van Andries Schimmelpenninck van der Oije (1705-1776) is een aaneenschakeling van successen. Opgegroeid als eenvoudig landjonker, weet Schimmelpenninck zich tijdens de omwenteling in 1747/1748, waarmee stadhouder Willem IV in het zadel komt, op te werken tot de machtigste regent van Gelderland. Hij wordt de Gelderse vertrouweling van de stadhouder, zijn vrouw, de regentes Anna van Hannover en later hun zoon Willem V. Daaraan dankte hij zijn benoeming als drossaard van de hoge heerlijkheid Het Loo en als landdrost van Veluwe. Door zijn huwelijk met de rijke erfdochter Woltera Geertruid van Wijnbergen wordt hij in 1749 bovendien een van de meest gefortuneerde Veluwse grootgrondbezitters.

Een belangrijk deel van zijn leven speelt zich af in de gemeente Voorst. Tijdens deze zaling zal naast het algemene verhaal ook zijn rol binnen de gemeente Voorst speciale aandacht krijgen.

Dr. M.A.M. Franken houdt de lezing op donderdag 2 oktober 2003 in het Stationskoffiehuys te Twello; aanvang 20.00 uur.

Lezing "De geschiedenis van het begraven in Nederland en de begraafplaatsen van de gemeente Voorst", 27 november 2003

Bestuursleden Jan Groenberg en Gerrit Reinders houden op donderdag 27 november 2003 (aanvang 20.00 uur) in café Dorpszicht, Dorpsstraat 59 in Terwolde een lezing over bovengenoemd onderwerp. In het eerste deel van de lezing wordt aan de hand van dia's een overzicht gegeven van de gebruiken van het begraven in Nederland van de oudheid tot heden en wordt het werk van de begraafplaatsencommissie van de OKV toegelicht. In het tweede deel vertoont G. Reinders een videofilm met beelden van de begraafplaatsen in de gemeente Voorst.

Van de redactie

Deze Kroniek laat zien dat de Oudheidkundige Kring Voorst een actieve vereniging is. Naast het vele werk dat in de werkruimte aan de Stationsstraat verzet wordt, zijn er ook vele bijzondere evenementen. Op de pagina hiernaast leest u welke activiteiten de komende maanden op het programma staan. Verderop in deze Kroniek ziet u een terugblik op enkele andere activiteiten, waaronder de foto-expositie van mei jl.

Tussen alle andere verhalen door staan in

Van de bestuurstafel

In de vereniging is de afgelopen maanden alweer heel wat gebeurd.

Allereerst hadden we de jaarvergadering. Hierin zijn de bestuursleden Josien Schutte en Jan Lubberts afgetreden. Beiden zijn steunpilaren van de vereniging. Josien is de drijvende kracht achter het fotobeheer. Zij is ook degene die fotoexposities verzorgt. Zo heeft ze onlangs voor de Hof van Bussloo een grote hoeveelheid uitgezocht. Ook de verschillende fotoboeken hadden er zonder haar medewerking niet zo goed uitgezien. Gelukkig Jan Lubberts was al bijna vanaf het begin bij de vereniging betrokken. Hij was voor velen ook het aanspreekpunt van de vereniging. Voor zijn vele verdiensten werd hij door het bestuur voorgedragen als Lid van Verdienste. Na instemmend applaus van de zaal spelde voorzitter Jan Oolman hem het ereteken op.

deze Kroniek enkele oproepen van lezers die informatie of boeken zoeken. Kunt u hen helpen?

Het hoofdverhaal in deze Kroniek is - nu we de zomer ingaan en velen van ons de wandelschoenen aantrekken - een wandeling uit 1900. Met de Kroniek in de hand kunt u deze wandeling "nalopen" en ontdekken wat er in ruim 100 jaar tijd veranderd is, maar ook bewaard gebleven is.

Wij wensen u veel wandel- en leesplezier.

door J. Roosenschoon

Ook het vermelden waard is het uitkomen van de kadastrale atlas van Twello en Nijbroek. De mensen die hem al in bezit hebben zullen al heel wat avonden over de kaarten gebogen hebben gezeten. De schrijver van de bijbehorende boekjes, de heer Schut uit Brummen, heeft toegezegd dat hij in de volgende Kroniek de mogelijkheden van deze atlas zal bespreken. Het is namelijk mogelijk nog meer informatie uit de kaarten te halen dan op het eerste gezicht lijkt. Zo ging de heer Keverling Buisman, de voorzitter van de Stichting Werkgroep Kadastrale atlas al in op het merkwaardig grote aantal personen dat gemiddeld op een boerderij woont. Wie zijn dat eigenlijk? Knechten, ongehuwde zusters, huurders? De atlas geeft antwoorden op vragen maar is zelf ook weer een bron voor verder onderzoek. De atlas is aan onze locatie aan de Stationsstraat te verkrijgen.

Het verzoek aan de voorintekenaars is om dit zo snel mogelijk te doen. Voor niet-voorintekenaars een gunstig bericht: we hebben een extra aantal exemplaren gekregen voor de vrije verkoop. Voor € 60 kunt u in het bezit komen van deze unieke uitgave.

Een ander hoogtepunt voor de vereniging was natuurlijk de oorlogsroute die Gerrit Mulder en Bertus ten Bosch samengesteld

hebben op de Wilpse Klei. Er was veel belangstelling voor en terecht! De foto's waren toepasselijk uitgezocht en gaven een goed beeld van de toestand in 1945. De entourage bij De Kribbe was uitnodigend om even wat langer te blijven en fungeerde ook als ontmoetingspunt voor velen die de route volgden. Zonder al het werk dat ook de echtgenotes van Gerrit en Bertus verzet hebben, was dit niet mogelijk geweest.



Terugblik op de fotoexpositie "Cannonshot"

door B. ten Bosch

De fototentoonstelling op de Wilpse Klei op 3, 4 en 5 mei j.l. is een groot succes geworden. De samenstellers hadden gehoopt op zo'n 2.000 bezoekers, het dubbele aantal heeft de foto's bekeken. Hoe-

wel er een paar kleine gebreken waren (twee fotoborden waren omgewisseld en bij één foto ontbrak de tekst in het boekje), is het geheel verder vlekkeloos verlopen. De komst van "Keep them Rolling" werd





door de bezoekers zeer op prijs gesteld, evenals het optreden van de doelzakbands.

Een woord van dank aan alle sponsors is dan ook op zijn plaats. Met name de gemeente Voorst en het Prins Bernhard Cultuurfonds hebben flink in de buidel gestast. Verder heeft de OKV veel steun gehad van Scouting Twello, die gezorgd heeft voor de tent en het draaien van de videofilm. Dat moest om de 45 minuten gebeuren, drie dagen lang. Ook een woord van dank aan de familie Gooiker, die de schuur en het weiland ter beschikking heeft gesteld, waar de PPCLI haar tentenkamp had opgeslagen. De "koffiedames" konden het maar net bijhouden, op het laatst moest er

nog snel koffie bijgehaald worden.

Veel bezoekers vroegen of de videoband te koop was. Wij hebben hier negatief op gereageerd; ten eerste wordt de kwaliteit door het kopiëren steeds slechter en ten tweede is dan de exclusiviteit verdwenen. Veel mensen hebben de organisatoren van de OKV, Bertus ten Bosch en Gerrit Mulder, gecompimenteerd met de opzet van de expositie, het was dus een schot in de roos. En, zoals burgemeester mr J.H.J. van Blommestein al voorstelde tijdens de opening - zelfs voordat hij de foto's gezien had: bij de 60-jarige herdenking over twee jaar is zoiets voor herhaling vatbaar. Wie weet!

Verlag jaarvergadering OKV op 10 april 2003

door J. Roosenschoon

1. In dorps huis De Pompe in Wilp waren rond 20.00 uur ruim 70 mensen verzameld. De voorzitter, Jan Oolman, heette de aanwezigen hartelijk welkom en gaf aan verheugd te zijn met deze grote opkomst. Bericht van verhindering werd ontvangen van de heer Veenfliet.

2. De notulen van de vergadering op 11 april 2002 werden zonder opmerkingen goedgekeurd.

3. Mededelingen:
- De kadastrale atlas Twello/Nijbroek is bijna gereed. Op 2 mei is om 16.00 uur de

overhandiging van het eerste exemplaren aan de burgemeester, de heer Van Blommestein en onze voorzitter, Jan Oolman. Hierna kan de atlas op de donderdagavonden 8, 15 en 21 mei opgehaald worden bij de Stationsstraat.

- We hebben een web-site in ontwikkeling. Herald Boevenbrink is hiermee aan de slag. Het belooft mooi en informatief te worden. Het voorlopige adres is:

<http://home.wanadoo.nl/okv>.

- Buurtvereniging De Spekhoek bestaat 25 jaar. In het kader daarvan wordt er een jubileumboek uitgebracht. Hiervoor kan men voorinschrijven. Contactpersoon is

Willy Jansen.

- Bertus ten Bosch en Gerrit Mulder organiseren een herdenkingstocht van de operatie 'Cannonshot' op de Wilpse Klei op 3, 4 en 5 mei. Bezoekers kunnen langs de route ruim 60 panelen met foto's bekijken van de situatie hoe die er toen, 58 jaar geleden uit zag. De route is fietsend of wandelend af te leggen. Halverwege, bij De Kribbe, is een kampement ingericht. Hier is ook een videofilm te zien en er is ook iets te eten en te drinken. Er is genoeg parkeergelegenheid. We hopen natuurlijk op mooi weer.

4. Het jaarverslag van de secretaris werd zonder aanmerkingen goedgekeurd.

5. In het financieel jaarverslag is een negatief resultaat te zien. Dit komt door inkomsten die in 2003 zijn betaald in plaats van in 2002. Er zijn wat mensen met contributieachterstand en ook is er een sponsor die zijn toezeggingen (nog) niet is nagekomen. Hierdoor moest de computerinvestering ineens zelf opgebracht worden. Na een gesprek met de directeur van het bedrijf hebben we wel hoop dat hier nog iets aan gedaan wordt.

In vergelijking met vorige jaren hebben we meer inkomsten door de subsidie- en de contributieverhoging. Helaas zijn de uitgaven ook hoger: de huur wordt jaarlijks geïndexeerd, maar de subsidie niet. Verder betalen we nu ook OZB-belasting en nemen de activiteiten toe. Het is wel zaak dit goed in de gaten te houden.

6. In de kascontrolecommissie zaten de heren Veenvliet en Schuth. Zij vonden bij

de kascontrole dat de penningmeester de boekhouding op een correcte en accurate wijze had bijgehouden. De commissie wordt bedankt voor haar diensten. De nieuwe commissie bestaat uit dhr. Schuth en mevr. Albers uit Zutphen. Reservelid is dhr. Braunius uit Terwolde.

7. Op de begroting kwam geen reactie uit de zaal. In de laatste Kroniek zal de begroting voor 2004 gepubliceerd worden.

8. Bestuursverkiezing.

Ruud Egberts en Hans Hermsen zijn aftredend en herkiesbaar. Er zijn geen tegenkandidaten gekomen. Ze worden beiden met algemene stemmen weer opnieuw benoemd. Tussentijds treden af: Josien Schutte en Jan Lubberts. Het bestuur heeft gezocht naar nieuwe kandidaten. Tot nu toe is dit nog niet gelukt. Een persoon komt een paar keer de bestuursvergadering bezoeken ter kennismaking. Volgens de statuten moet het bestuur minimaal 7 leden hebben. Deze zijn er nu. Toch wil het bestuur wel weer meer leden. Als deze gevonden worden zullen ze de volgende jaarvergadering voorgesteld kunnen worden. Tot die tijd lopen ze mee.

Jan Oolman neemt afscheid van de scheidende bestuursleden. Josien Schutte was sinds 1995 in het bestuur. Zij is vooral het gezicht achter de fotocollectie. Veelvuldig heeft ze van daaruit haar medewerking verleend aan exposities en fotoboeken. Zij heeft heel veel know-how en Jan Oolman spreekt in zijn toespraak de hoop uit dat zij nog vele jaren met plezier voor de vereniging in de Stationsstraat actief blijft. Hij overhandigt haar een pen met inscriptie en

bloemen.

Jan Lubberts heeft heel veel voor de vereniging gedaan. Hij was er bijna vanaf het begin af aan bij en is in de loop van de jaren uitgegroeid tot een vraagbaak voor velen. Helaas is de laatste jaren de samenwerking binnen het bestuur minder geworden. Dit neemt niet weg dat iedereen Jan's grote verdiensten voor de vereniging ziet. O.a. daarvoor heeft hij destijds ook een koninklijke onderscheiding gekregen. De voorzitter stelt de vergadering nu voor om Jan Lubberts te benoemen tot Lid van Verdienste. Hiermee is de vergadering het, getuige het volle applaus, mee eens. Oolman overhandigt Lubberts de pen met inscriptie en speldt hem het ereteken op.

9. Rondvraag.

- De heer Alburg van de VVV vraagt medewerking aan de OKV voor de open monumentendag op 13/14 september. Hij zal nog een brief sturen.

- De heer Piepenbroek vindt dat leden die na 3 aanmaningen hun contributie nog niet betalen, geroyeerd moeten worden. Ze worden nog 1x persoonlijk benaderd.

- De heer Roeterdink informeert hoeveel

leden per machtiging betalen. Dit is iets minder dan de helft.

- De heer Huisman gaat helaas stoppen met de rubriek in het Voorster Nieuws. Gelukkig is er een goede opvolger gevonden: de rubriek wordt overgenomen door de heer Jan Siero.

10. Sluiting

Na de pauze volgde een dialezing van Bertus ten Bosch. De lezing ging niet direct over de oorlogsexpositie op Wilpse Klei, zoals velen misschien hadden verwacht. De nadruk lag op wat daaraan vooraf ging: de invasie in Normandië. Ten Bosch deed duidelijk en boeiend uit de doeken hoe de Engelsen en Amerikanen deze hadden voorbereid en hoe ze de kunstmatige havens met caissons aanlegden. 10.000 Voertuigen en 20.000 manschappen zijn daarlangs aan land gegaan.

Verder besprak Bertus aan de hand van een dia het grootste bombardement op Deventer, op 6 februari 1945. De zeven aanvallen veroorzaakten 61 doden en een enorme ravage.

Boek "Oorlogsherinneringen gezocht"

In 1995 gaf de Oudheidkundige Kring Voorst het boek "Oorlogsherinneringen van ooggetuigen in de gemeente Voorst" uit. Regelmatig wordt in de werkruimte aan de Stationsstraat de vraag gesteld, of dit boek nog leverbaar is. Helaas is dat niet meer het geval.

Vandaar de vraag: wie is er in het bezit van het boekje "Oorlogsherinneringen van ooggetuigen in de gemeente Voorst" (uitgave O.K.V.) en wil het afstaan? S.v.p. contact opnemen met één van de vrijwilligers in de OKV-werkruimte aan de Stationsstraat (tel. (0571) 27 70 90).

Onderzoek geschiedenis zorg in Gelderland

Vanaf het eind van de negentiende eeuw ontstond in Gelderland een groot aantal zorginstellingen, waarin mensen verpleegd en behandeld werden die afweken van de maatschappelijk aanvaarde normen van die tijd. In die instellingen werden krankzinnigen, zwakzinnigen, moeilijk opvoedbare jeugdigen, ongehuwde meisjes, landlopers, bedelaars en andere groepen "onaangepast" ondergebracht. Enkele van de meest bekende instellingen zijn Wolfheze, 's Heerenloo-Lozenoord, Philadelphia, Groot Graffel, de Rekkense Inrichtingen, Larenstein, Groot Schuylenburg en de Eef-dese tehuizen.

De historicus dr. Henk Beltman is in opdracht van de Redactie Historische Publicaties Gelderland begonnen aan een onderzoek naar de geschiedenis van deze instellingen. Daarbij komen vragen aan bod als:

- wat waren de redenen voor de oprichting van deze voorzieningen in Gelderland?
- Hoe ervoeren de bewoners het leven in deze instellingen?
- Wat was de invloed van maatschappelijke ontwikkelingen als verzuiling en verzorgingsstaat?

- Wat was het beleid van de provincie op dit gebied?
Het onderzoek moet uitmonden in een publicatie.

Aan alle historische verenigingen in Gelderland is gevraagd om na te gaan of er binnen hun vereniging mensen zijn die een bijdrage kunnen leveren aan het onderzoek. De heer Beltman wil graag in contact komen met mensen die bijvoorbeeld over hun persoonlijke ervaringen in en met deze instellingen willen vertellen. Ook is hij geïnteresseerd in mogelijke vindplaatsen van interessant materiaal (archieven, publicaties in tijdschriften, kranten etc.).

Als u beschikt over dergelijke gegevens of kunt verwijzen naar informanten, dan kunt u rechtstreeks met de heer Beltman contact opnemen:

Dr. H. Beltman,
Gruttomeen 150,
3844 ZJ Harderwijk,
tel. (0341) 41 90 03,
e-mail h.beltman@philadelphia.nl.

Wandeling anno 1900

door G. Groenewold

De Oudheidkundige Kring Voorst heeft in haar bibliotheek het boek "Deventer en Omstreken": "Voor den tourist een uitvoerige beschrijving van de stad en hare mooie omgeving. Voor den oudheidkenner een merkwaardig historisch overzicht van deze oude handelsstad". DERDE DRUK, prijs 60 Cent.

Dit boekwerk, geschreven door de heer M.E. Houck, uitgegeven in 1901, kan gezien worden als één der eerste uitgaven op toeristisch gebied. We nemen een gedeelte over, waarin de heer Houck de linkerzijde van de IJssel beschrijft. Wandelt u mee?

De weg naar Wilpe over den hoogen, kronkelende IJsseldijk biedt een verrukkelijk schoon vergezicht over den omtrek aan. Links van u ziet gij de grazige door de rivier bespoelde weiden met de stad op den achtergrond, rechts akkers en bosschen. Binnendijks ligt daar Het Schol, het buitengoed der familie Mr. H.R. van Marle. Het werd tijdens de algemeene werkeloosheid in 1848 door Mr. W.H. Cost Jordens volgens het plan van den gemeenteopzichter A. van Leusen aangelegd, zooals het thans is. Het huïs, dat reeds gedeeltelijk bestond, werd tweemaal vergroot. Een steen bevat: W.H. C(ost) J(ordens). A.M.G. C(ock). 1851.

Een weinig verder voert een landelijke binnenweg naar Twello langs Het Zand, eene buitenplaats reeds lang in het bezit der familie Budde, en daarom veelal bekend als 't Buddenzand. Het behoort thans aan A.J. Cost Budde.

Den dijk afdalend heeft men aan den ingang van het dorp Wilpe De Hage van de weduwe Kuyck-Nilant Bannier; het huis ligt in het geboomte verscholen.

Wilpe is een vriendelijk dorp. Zijne geschiedenis is eeuwenoud. Alfridus noemt het in Ludgers levensbeschrijving Hiulpa. Lebuinus stichtte hier een bedehuis, voor hij dit aan de overzijde van de IJssel deed. Het oorspronkelijk gebouw, van hout getimmerd, werd door de heidensche bevolking in brand gestoken. De in Romaamschen stijl opgetrokken toren der tegenwoordige kerk, voorheen aan Lebuinus gewijd, dateert van de 10/11e eeuw; hij is van tufsteen gebouwd. Eertijds stond hier - men weet u nog de plek te wijzen - het kasteel te Wilp, een sterk getimmerte. Het had in 1725 nog twee ronde en één geweldig grooten vierkanten toren, twee ruime voorhoven, met vaste poorten en drie dubbele grachten versterkt. Omstreeks 1738 werd het door den eigenaar, Baron van Broekhuysen, gesloopt.

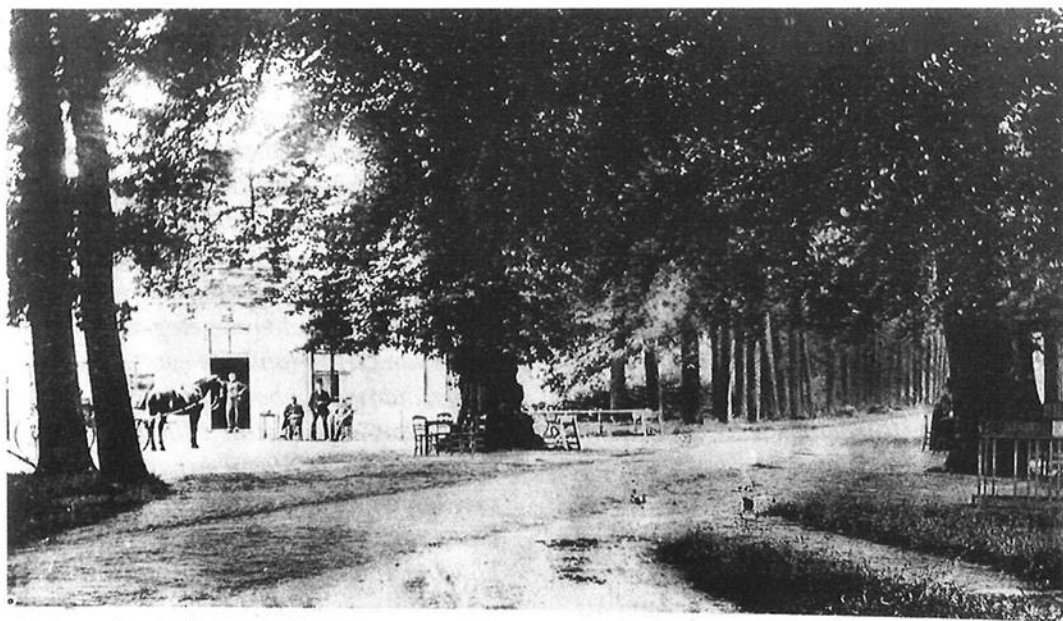
De heerschappij Wilp was leenroerig aan den Proost van Deventer en gelegen buiten de palen van Gelderland. De eerste Heer van Wilpe, dien men geboekt vindt, is Bernhard van Wilpe; hij komt in 1200 als getuige voor van Keizer Otto bij de bevestiging der privilegiën te Keulen. De laatste Heer van dezen naam, Evert van Wilp, stierf ongehuwd in 1505. In 1506 nam Hertog Karel van Gelder na eene langdurige belegering het sterke slot van de Bourgondiërs in. Twee jaren later schonk hij het met de heer-

lijkheid aan zijn bastaard-broeder Jan van Gelder, die in 1523 hiervan afstand deed ten behoeve van Jonker Johan van Renesse van Wulven, Ridder, in welk geslacht het geruimen tijd bleef. Toen Philips van Bourgondië Deventer belegerde, had hij in Wilpe zijn hoofdkwartier; hij teekende er het verdrag met de Stad den 17 Sept. 1456.

Den ruimen, goed bestraten weg volgend, aan beide zijden met zware boomen beplant, komen wij aan de aloude heerlijkheid de Lathmer. Breede oprijlanen voeren naar het huis, andere lanen naar de tot dit goed behorende bosschen en boschjes, tusschen welke weiden en akkers verscholen liggen. Het is thans in het geslacht Crommelin. De Amsterdammer C. G. Crommelin deed het kloeke huis, dat er

thans staat, timmeren. Oorspronkelijk had dit goed Heeren, die den naam van de plaats droegen. In 1273 komt een Albert van de Latmere, Ridder, als getuige voor van het Kapittel der St. Walburgskerk te Zutphen. In 1372 hield een Willem van Latmer binnen Deventer bezetting (Teg. St. v. Ov., III, bL 50).

Anno 1671 bewerkte Willem Herman Baron van Broekhuys, die met de Lathmer beleend was, dat dit goed uit de leenroerigheid van Wilp ontslagen werd; hij maakte het huis en de havezathe tot een erf en stamleen ten Zutphensche regten, met een pond goed gelds te verheergeraden. Een gelijknamige bezitter liet kort voor en ook na 1740 dit lustoord aanmerkelijk verbeteren en er vijvers en wandelingen aanleggen.



Fotografie uit: J. W. Jansen, Deventer,

Uitspanning „Zutphen Boer“, Voorst.

Een weinig verder aan den straatweg is De Zutphenboer, eene druk bezochte uitspanning, waar men zeer aangenaam zit onder de kolossale linde en hooge beuken bij het huis. Vlak in de buurt is De Poll, welks overschoone aanleg den wandelaar een onwaardebaar genot oplevert. Met veel smaak is hier voor de waterpartij gebruik gemaakt van een wiel of kolk, bij gelegenheid eener dijkbreuk gespoeld. Het was oorspronkelijk het "Huis Gietelo ofte Poll".

Gietelo (Ghetelo) was een hoofdhof der marke Gietelo. Omstreeks 1550 komt het het eerst als havezathe voor. Een telg uit 't adelijk geslacht der Van Apeldoorns of Appelthorns stichtte hier in de 1e helft der 16e eeuw een huis; het tegenwoordige is uit 't begin der 17e eeuw. Niet verre van hier stond voorheen een kasteel De Poll, dat in tegenstelling met den nieuwen Poll genoemd werd de Oude Poll, of ook wel Sallantsche Poll. In 1635 verkocht de eigenaar deze oude havezathe aan den bezitter van den nieuwen Poll, op voorwaarde, dat hij eerst het kasteel mocht afbreken. Sedert dien tijd maken beide goederen één geheel uit onder den naam van De beide Pollen. In 1749 werd Andries Schimmelpenninck van der Oye, gehuwd met Woltera Geertruid van Wynbergen tot De Poll, met dit goed beleend, het welk sedert in het geslacht der Baronnen Schimmelpenninck gebleven is.

Van hier kan men langs binnenwegen het uit de geschiedenis bekende slot Nijenbeek bereiken; 't is eene wandeling van een dik half uur. Fietsers of zij, die met een rijtuig uit de Stad gekomen zijn, kunnen zich ech-

ter langs een harden weg derwaarts be-
ven. Dezulken passeeren de aangenaam
gelegen uitspanning De Gietelsche Brou-
werij, waar het zoet rusten is.

Een bezoek aan Nijenbeek zal niemand
berouwen, want afgescheiden van de ei-
genaardige bekoring, welke een dergelijke,
aan historische bijzonderheden zoo rijke
omgeving schenkt aan een ieder, die niet
geheel onontvankelijk is voor het romanti-
sche, ook het eenig mooie uitzicht van den
omloop om het dak moet zelfs den nuchter-
sten prozamensch eene verhevener stem-
ming geven. Gevaar voor vallen bestaat
er niet, daar de breede omloop met eene
flinke borstwering voorzien is. De oor-
sprong van het kasteel is niet bekend;
waarschijnlijk is het aangelegd om den
IJsselstroom te kunnen bedwingen. Volgens
de meening van Van Spaen behoorde het
oudtijds niet tot het Graafschap Veluwe en
had het zijne eigene Heeren. De vroegst
vermelde Heer, was Dirk van Nijenbeek,
Ridder, die in een stuk van 1286 vermeld
wordt. De burcht moet een voorburg ge-
had hebben; bij het vergraven van den hof
heeft men er de fundamenten van gevon-
den. De nog bestaande vierkante toren is
waarschijnlijk het hoofdgebouw geweest;
het dak er van, dat vroeger plat was; is
thans spits. In dit gebouw is de oude, ruime
ridderzaal waarin men het monument ter
eere van Andries Schimmelpenninck van
der Oye, Landdrost van de Veluwe, in den
Franschen tijd uit de kerk te Voorst heeft
overgebracht.

In 1364 kocht Eduard van Gelre het slot
van Jan de Cocq van Oppijnen; hij liet er
in dit jaar of in 't volgende zijn broeder
Reinold alias »den vetten Hertog« als ge-

vangene uit het slot Roozendaal heenvoeren. Deze had het er echter niet kwaad, en werd er in »een losse en geenszins ongenoegelyke gevangenis ongeboeyd en met opene deuren« bewaard, zegt Slichthorst. In de aam. rek. van 1365 (bl. 461) lezen wij, dat de Deventer Magistraat eyn deel snoke gezonden had » den hertoghen van Ghelre tot Nyenbeke, daer hi mit der woninghe ghecome was«.

De legende, dat bij Reinouds bevrijding de deur van zijn vertrek moest worden uitgebrouwen, omdat 's mans buik na eene 6 jarige opsluiting te omvangrijk geworden was, dan dat hij op gewone wijze kon heen gaan, is wellicht hieruit ontstaan, dat men een stuk uit den muur gehakt heeft, om hem op een draagzetel met de noodige ceremonies naar buiten te kunnen torsen. Zoo dik toch was de man niet, of hij begaf zich door eene deur van gewone breedte uit zijn kamertje naar het daaraan grenzend geheim gemak.

Anno 1584 verzocht Deventer dit huis te mogen proviandeeren met 't oog op onverhoedsche aanvallen van Spaansche zijde. 't Jaar daarop werd Nijenbeek door Johan Baptista Tassis, die de Veluwe afstroopte, veroverd; de bezetting schonk hij genade, maar den bevelhebber liet hij opknoopen. Nog een jaar later werd het heroverd door Leicester, die er eenige dagen in toefde. Toen in Mei 1672 het leger der Republiek aan den IJsseloever versterkt werd, logeerde er de Veldmaarschalk Joan Maurits van Nassau; Prins Willem III hield toen zijn verblijf in het bij Voorst gelegen kasteel Sinderen, welke oude slot niet meer bestaat.

Nijenbeek ligt dicht aan aan den IJssel,

vlak bij de uitmonding van de Loenensche of Voorster beek. Vroeger stroomde de rivier langs het kasteel; de bodem is daar nog zeer moerassig.

In 1778 kwam het slot c.a. door aankoop aan W. A. Baron Schimmelpenninck van der Oye. Diens kleinzoon, de eigenaar van het huis De Poll, is thans de bezitter van Nijenbeek. In de onmiddellijke nabijheid hiervan woont de sleutelbewaarder, bij wien men tevens eene verversching bekomen kan. Voor uitvoerige bijzonderheden verwijzen wij naar het degelijke boekje met tal van plaatjes en kaart, getiteld Gids voor Nijenbeek door J. H. Edelman, hetwelk men zich voor den luttelen prijs van f 0,30 kan aanschaffen.

Niet ver van De Poll, aan de rechterzijde van den kunstweg, ligt Busslo. Oudtijds heette het Ter Loe, »Dat goed ter Loe, met allen synen toebehooren en regten, gelegen in den kerspel van Voorst in der buurtschap Ghiedele, heeft ontvangen Gerrit Weyginck anno 1390«. Toen dit goed in de 17e eeuw gekomen was aan de familie van Dorth tot Medler, heette het ook wel Dorthuizen. In 1791 werden Hendrik Willem van Wynbergen en Theodora Olivira van Dorth met dit leen beleend, waarna het in de familie Van Wynbergen gebleven is. Het R.C. kerkje hierbij is in Byzantijnschen stijl opgetrokken en gebouwd op kosten van wijlen J. W. A. Baron van Wynbergen, wiens familiewapen met het jaartal 1818 boven den ingang staat. Het huis, vermoedelijk omstreeks 1528 getimmerd, werd in 1630 vergroot en in 1856 en 1874 belangrijk verbouwd en verfraaid.

Die van dolen langs binnenwegen houdt, kan zijn lust bevredigen, zoo hij van hier naar Twello wil. Verschillende landwegen voeren er heen. Verkiest men echter een harden weg, dan moet men eerst terugkeeren naar De Lathmer. De wandelkaart zij hierbij uw vertrouwbare gids.

Van uit Wilpe voert eene prachtige laan van eiken en beuken, die bijkans een half uur lang is, naar 't genoemde dorp. Als wij deze een klein eind zijn ingegaan, hebben we aan onze linkerhand een mooi gezicht op het huis van De Lathmer. Aan 't eind staat een hooge steenen korenmolen, met het jaartal 1736; de blazoenen, welke op de wapenschilden geprikt hebben, zijn er afgehakt. Op den wegwijzer, die iets verder is, lezen wij: Wilp 1/2 uur, Twello 1/2 uur, Apeldoorn 2 uur.

Slaan wij nu den weg in naar Twello, dan passeeren wij de beide Noordijken, den Groote-Noordijk aan onze linker-, den Kleine-Noordijk aan onze rechterhand hebbend. Op het eerstgenoemde buiten woont de familie De Friderici, op het andere de familie Besier. Geschiedkundige aantekeningen vonden wij hieromtrent niet.

Voor wij nu Twello bereiken, hebben we links van ons De Steltenberg en iets verder rechts nog het oude goed Het Veenhuis. Dit laatste was het buitenverblijf van Balthasar Boedeker, den stichter van Deventers Athenaeum, die, als hij niet in zijne geboortestad vertoefde, hier zijn jachthoren deed schallen. Het oude jachtslot, rondom in 't water gelegen, met eene vaste brug daarover, is reeds lang door een nieuw gebouw vervangen, of althans zoozeer veranderd, dat van het oude niets

herkenbaars is overgebleven (zie Prov. Ov. en Zw. C. 16 Nov. 1896 en 21e St. d. V. & M. v. Ov. R. & G.). Na Boedekers dood kwam deze bezitting aan familieleden van hem, de Hackfordt's, naar wie het Hackfordts-Veenhuis heet.

Wij hadden echter ook bij bovengemelden korenmolen in plaats van af te slaan kunnen doorloopen; wij zouden dan langs Duistervoorde in Twello gekomen zijn. Duistervoorde was voorheen eene havezathe, die in 1637 uit 't bezit der Van Apeldorens in dat der Van Steenbergens kwam.

De slanke R. C. kerk alhier werd in 1887 gebouwd naar het ontwerp van den architect G. te Riele, ter vervanging van het nederige kerkje, welks dak van riet was. Dicht hierbij is Het Jachtlust van de familie J. A. Coldewey.

Zoo zijn wij dan aanbeland in het dorp Twello, waar wij ons een weinig gaan verpoezen in het Hotel & Pension "Van Enter", waar oudtijds »De Statenhoed« uithing.

Grooter dan Wilpe maakt het evenals dit dorp een aangename indruk. In de 13e eeuw heette het Veenlo. De kerk, oudtijds aan Maria gewijd, heeft evenals zoovele kerken eene cementbeploistering niet kunnen ontgaan. Aan den buitenkant van den muur van het koor is nog een heerlijk geschonden steen, de kruisafneming voorstellende, met een inscriptie er onder. Willen wij nu naar Deventer terug, dan hebben wij de keuze tusschen den straatweg - waarheen eene eikenlaan voert, nadat wij de Pastorie zijn voorbijgegaan - en den zoogenaamden binnenweg. Gaan wij den



De wandelkaart uit 1901.

laatsten, dan komen wij eerst aan het Gemeentehuis, waarvoor eene zware linde staat. Het Gemeentehuis prijkt met het wapen der gemeente Voorst, waartoe de kerkdorpen Voorst, Wilpe, Twello en Terwolde behooren.

Ter zijde van het Gemeentehuis is het Café De Kroon. Vervolgens zien wij het Ziekenhuis, in 1893 gebouwd; de uren, wanneer men de patienten bezoeken mag, zijn van 11-12, 3-4 en 6-7. Langs het bosch van Mr. F. R. Penninck's buitengoed De Bijvanck, waarvan het huis aan den straatweg ligt, bereiken wij aldra Het Holthuis, waar de familie J. L. Nering Bögel de zomermaanden doorbrengt. Volgens eene afbeelding van 1744 stond er in de gracht een zwaar

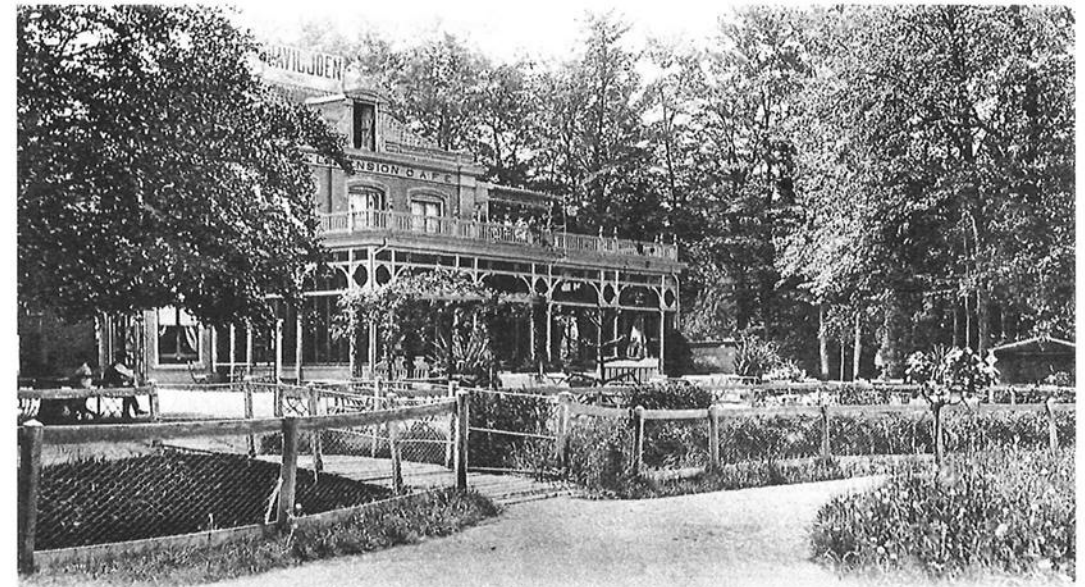
en deftig huis, tot hetwelk eene vaste brug toegang gaf.

In onze jeugd verkeerden huis en omgeving in zeer verwaarloosden staat. Den vriendelijken aanblik, die dit buiten thans oplevert, dankt het aan den tegenwoordigen eigenaar. Nog een stap of wat en wij zijn bij 't vondertje en het zwarte wegje, dat ons naar den grooten bandijk voert.

Begeven we ons langs de Pastorie naar den straatweg, die kronkelt langs lief aangelegde villa's en zomerverblijven, ten deele aan stadgenooten toebehoorend - bijzonder trekken de mooie boomen van Heurèka, het verblijf van Mr. H. Crommelin, Burgemeester van Voorst, onze aandacht - dan bereiken wij alras twee gelegenheden om



Uitspanning „de Krosse“ — Deventerstraatweg TWELLO



UITG. NAUTA, VELSEN 1955.

Paviljoen nan de Deventerweg, — TWELLO.

te rusten.

Eerst krijgen we het Café, Pension en Uitspanning De Crosse, naar den eigenaar ook wel Bloemink geheeten. Daar het onmiddelijk aan den straatweg ligt, zit men er gezellig te kijken naar wie en wat passeert; de jeugd vindt er gelegenheid zich in den tuin met tuinvermakelikheden te amuseeren.

Iets verder, tegenover Kolkhof, het zomerverblijf van mejuffrouw E. Bussemaker, waar eene menigte palmen, bananen en andere, tropische planten des zomers het gazon sieren, en door eene oprijlaan gescheiden van Nieuw-Dernhorst, het zomerverblijf der familie Alberts, is het Café, Pension en Uitspanning Het Paviljoen, te voren eene buitenplaats, Dernhorst genaamd.

Hier te verwijlen is een waar genot. Geze-

ten onder een der zware boomen, heeft men een ruim en fraai uitzicht op den straatweg. Achter het hotel is eene uitgestrekte wandeling; ook de jeugd vindt er, wat haar behaagt. Den naam Dernhorst vonden wij met den Boerenkamp (Buerencamp) in de rek. van het Brandes- en Lamme van Diesenklooster op 6 Maart 1605 genoemd; die oude Dernhorst was waarschijnlijk achter Nieuw-Dernhorst. Er staat nog een oud gebouwtje.

Indien wij bij Duistervoorde de laan waren doorgedaan en de spoorbaan waren overgestoken, dan zou ons de weg naar Het Weezenveld gevoerd hebben. Dicht bij den overweg over 't spoor bij een windmolen is het Café De Geldersche Bloem.

Het Weezenveld is het eigendom van C. A. A. Baron Van Hövell. Dit goed is afkom-

stig uit de familie Van Eenschaete. Door het huwelijk (1693) van Otto Ernst van Hövell tot Westerflie met Henriette Aleida van Doys, wier moeder eene Eenschaete tot Oldenhof was, kwam het in 't geslacht Van Hövell. Otto Ernst v. H. bouwde er in de 18e eeuw een heerenhuis; boven den hoofdingang was een steen met de wapens Hövell -Doys en het jaartal 1726. De familie woonde hier des zomers, terwijl zij des winters te Deventer in haar huis aan den Penningshoek verblijf hield.

De tegenwoordige eigenaar heeft in 1870 het oude heerenhuis laten afbreken en op een kwartier uur afstands daarvan aan den straatweg naar Apeldoorn het nieuwe doen zetten.



De Vollehand.

Naar de wandelkaart aanwijst, kan men nu langs verschillende wegen weder naar Deventer terugkeeren, o.a. langs de fraaie buitens Bruggenbosch, het zomerverblijf van Dr. H. ten Cate Hoedemaker, De ParkeLaar, Cruisvoorde en Hunderen. De ParkeLaar was eene havezathe, in den loop der 18e eeuw het eigendom van een tak van, het bekende geslacht Van Reede. Van de andere buitens weten wij niets te zeggen, dan dat zij mooi zijn of waren.

Den harden weg volgend komen wij aan Mermuden, eene zeer oude plaats. In de 14e eeuw komen meerdere adellijke personen van dien naam hier voor (zie Tijdr. Reg. op het G., 22 Oud-Prov. Arch. v. Ov., F, bl. 24 en 33, K. en W. Dev., I, , bl. 364, 382 en 401).

Hier gaan wij den dijk op, waaraan de uitspanning de Vollehand ligt; we kunnen er in den welbekenden dikken boom een mooi uitzicht over de omstreken genieten. Voor degenen, die zulks niet weten, diene tot naricht, dat men in de kruin van dezen zwaren boom eene gelegenheid gemaakt heeft om te zitten en eene verversching te gebruiken. Langs eene trap komt men boven.

Op eenigen afstand, dicht bij het dorp Terwolde ligt het goed De Matanse, waar de familie Servatius het grootste gedeelte van het jaar doorbrengt; de wintermaanden te Deventer wonende. Hier staat zwaar hout. Het huis is door den tegenwoordigen eigenaar aanmerkelijk vergroot en verfraaid.

Volgens overlevering hebben drie ons onbekende gebroeders, die hun fortuin gemaakt hadden bij de verovering der Zilvervloot, hier even zoovele buitenverblijven aangelegd, geheeten Emmaus, Matanse en Terceira. Emmaus werd in 1885 gesloopt. Wanneer Terceira verdween, weten wij niet. Terwolde zelf is een dorp met landelijke omgeving. De kerk, is van ouden datum en was voorheen gewijd aan St. Cosmas en St. Damianus.

In de kleistreek hier en in Wilpe zijn groote, mooie boerenplaatsen, waar gezeten landbouwers wonen.

Eene aangename, niet te groote wandeling is het, als men de Schipbrug overgaat en zich langs den dijk naar eene der uitspanningen in Twello begeeft, of tegenover Het Paviljoen den weg inslaat, die langs het buiten van Baron Van der Feltz, De Dijkhof, u voert naar den zoo even genoemden

weg naar Mermuden. Even voor De Vollehand verlaat men den dijk om stadwaarts te keeren.

Men ga dan de Spoorbrug over, van waar men een verrukkelijk fraai uitzicht over de rivier heeft, vooral wanneer men een zons- ondergang treft. Menigen vreemdeling, wiens geboortegrond in schoonheid van natuur Deventers omstreken verre overtreft, hoorden wij vol bewondering hierover spreken.

Oproep beantwoord: Pluym / Wesselman

door B. van den Enk

Naar aanleiding van de oproep van de heer Ton Spikker in Kroniek nummer 1 van 2003 kan ik het volgende meedelen. Ik heb aan de hand van de in mijn bezit zijnde boeken e.d. wat gegevens bij elkaar gesprokkeld.

Familie Wesselman

Hier volgen eerst wat aantekeningen omtrent de familie Wesselman:

Peter/Pieter Wesselman, ontvanger, tr. Voorst 17-6-1736 Hendrijn Pluym (d.v. Teunis Jansen Pluym en Aaltje/Aaltien Lubberts), ged. Apeldoorn 3-3-1715.

Kinderen:

1. Aleida, geb. onder het Ampt Voorst, ged. Beekbergen 28-7-1737.
2. Henderijk, ged. Voorst 17-5-1739, overl. Voorst
3. Henderijk, ged. Voorst 3-4-1741.
4. Geertruij/Geertruydt, ged. Voorst 1-3-1744, otr/tr. Nijbroek 15-12-1768/8-1-1769 Michiel Fredrik Blaauw, j.m. van Arnhem.
5. Carel Frederik, tr. Anna Sibilla Wilhelmina Plenken.
6. Johanna Lambertina, tr. Martinus Vos.
7. Petronella Adriana.
8. Catharina, tr. Peter Alphers.
9. Hester.
10. Daniel Cornelis.

De kinderen 5 tot en met 10 zullen gedoopt zijn in Nijbroek. Aangezien ik niet in het bezit ben van een afschrift van een doopboek van deze plaats heb ik deze gegevens

niet voorhanden.

Herengoederen op de Veluwe, deel 4, pag. 650:

Apeldoorn, buurschap Wiesel, Venemans-goedt:

3-3-1781:

Hendrik Wesselman, mede voor zijn broer en zusters: Aleida Wesselman, Michiel Frederik Blaauw & Geertruijd Wesselman, Carel Frederik Wesselman & Anna Sibilla Wilhelmina Plenken, Johanna Lambertina Wesselman & Martinus Vos, Petronella Adriana Wesselman, Catharina Wesselman & Peter Alphers, Hester en Daniel Cornelis Wesselman, approbatie van een pandschap, verkregen d.d. 29-6-1768 na overdracht door Gosina van der Horst weduwe van Herman Berents als moeder van haar minderjarig kind aan Pieter Wesselman, zijn 4 molder en vierendeel op de Wisselermark. NB. Eertijds, nl. 8-11-1726 en 25-11-1747, was dit pandschap door Claas Wegenaar cs. en Bartold Gerrits uitgegeven aan voornoemde Hermen Berends.

3-3-1781

Aart Berents Oldbier & Gerrit Hendrix Clopman bekomen transport van het recht van pandschap, na overdracht door Hendrik Wesselman cs. bestaande in 4 molder bouwland (te weten de Kalverkamp, groot 5 schepel, het Blik, groot 1 molder en 6 schepel in het Grintelt) een vierendeel in Wisselermark.

Cornelis Jacobse Muller en Willemke Janssen van Bennekum, egteluyden, die daer weder mede beleent sijn, eodem die.

Willemke Janssen van Bennekum, weduwe van Cornelis Jacobse Muller, en Jacob Cornelisse Muller, haer soon, na dode van Cornelis Jacobse Muller beleent, 24 Maert 1714.

Deselven dragen op een stuk lants van ongeveer 7 schepel, sijnde een gedeelte van dit leen, aen

Jan Kluppel¹⁾, eodem die.

Afgespleten van 78.

78 § 1.

APELDOORN.

Een hof en aengeloge kamp, groot omtrent 3 schepel gesaey, onder den hof te Noort Apeltorn gehoord hebbende, in Veluwen, in den kerspel van Apeldoorn gelegen, tot een bijzonder leen, aen den F. G. ende G. Z. ten Zutphense regten met een pont goet gelts te verhergewaden leenroerig, uit kragt van orfdeiling en maeggescheit d.d. 25 Julii 1698, dat geapprobeert is, tussen Lubbert Wouters en de kinderen van sijn suster Hendrickje Bartols en Jan Mensinck, n.l. Rijk en Albert Jansen Mensinck, ontfangen bij

Lubbert Wouters, 8 Maai 1699.

Idem maect dit leen doilbaer onder sijne kinderen, 1 Maert 1706.

Idem stelt de kinderen of kint van sijn overleden dogter Lubbertje Lubbers in haer moeders plaets bij testament, 2 Maert 1716.

Teunis Lubberts laet approberen het maeggescheid, 24 deses opgericht tussen hem, Wouter Lubberts, Teunis Pluym, in huwelijck hebbende Aeltje Lubbers, en de kinderen van Hermen Lucas, als in huwelijck hebbende gehad Lubbertje Lubberts, wegens derselver vader-, schoonvader- en grootvaderlijke, wijle Lubbert Wouters, nagelate boedel, waarbij aen Teunis Lubberts is toegedeelt de helft, Wouter Lubberts $\frac{1}{4}$ ²⁾ en de kinderen van Lubbertje Lubberts het resterende $\frac{1}{4}$ ³⁾ van dit leen, en is daer also mede beleent, 26 Maert 1720.

Jan Teunis, erfgenaam sijns vaders Teunis Lubberts, beleent, 12 April 1749.

Idem⁴⁾ draagt dit leen op aen

Willem Brouwer, die daer weder mede beleent is, 24 Febr. 1759.

Idem en Hermina Gerrits, eheluyden, laten hare reciproque lijftugt van 17 April 1758 approberen en registreren, 10 Dec. 1768.

Hermina Gerrits voorn. laet approberen en registreren een boedelscheydinge, 19 Junii 1784 met wijlen haar mans erfgenamen⁵⁾ gerigtelijk gepasseert, en wordt beleent met deso twee leenen, aller gestalte deselve haar door dode van haar man Willem Brouwer en uyt kragt van de geapprobeerde boedelscheydinge aangekomen sijn, 2 Maert 1785.

¹⁾ Zie verder 78 § 6.

²⁾ Zie 78 § 2.

³⁾ Zie 78 § 3.

⁴⁾ Jan Tonis ten Hove (akte).

⁵⁾ nl. Cornelius Muller en Eva Brouwer, echtelieden; Elisabeth Brouwer, weduwe van Willem Janssen; Cornelius Habenet en Maria Josepha Brouwer, echtelieden (akte).

Familie Pluim

Enkele aantekeningen omtrent de familie Pluim:

Teunis Jansen Pluym, koperslager op de Kopermolen in Voorst (Klarenbeek), tr.1. ca. 1710, Aaltien Lubbers (d.v. Lubbert Wouters en Henderickjen Thonis), ged. Apeldoorn 27-2-1676, overl. Voorst 3-3-1745, tr.2. Loenen 16-3-1749, Garritjen Harmens Brinck (d.v. Harmen Gerrits Brin(c)k en Jantien Willemsen), ged. Beekbergen 26-6-1707, overl. Beekbergen 26-11-1786.

Landdagrecessen 8-11-1746.

Verzoek van Theunis Jansen Pluijm om octrooi voor de tijde van tien jaar koperen plaatjes te mogen slaan tot gebruik van het munten van duiten en penningen. Verzoek afgewezen.

Rekenkamer S 26, fol. 882, 883. (Rijksarchief Gelderland te Arnhem).

Leenregister Veluwe, pag. 250 (Apeldoorn) (zie pagina hiernaast):

Een hof en aengelegē kamp, groot omtrent 3 schepel gesaey onder den Hof te Noort Apeltēn gehoort hebbende, in Veluwen, in den kerspel van Apeldoorn gelegen, tot een bijzonder leen, aen den F.G. ende G.Z. ten Zutphense regten met pont goet gelts te verhergewaden leenroerig, uit kragt van erdeiling en maeggescheit d.d. 25 julii 1698, dat geapprobeert is, tussen Lubbert

Wouters en de kinderen van sijn suster Hendrickje Bartols en Jan Mensinck, n.l. Rijck en Albert Jansen Mensinck, ontfangen bij Lubbert Wouters, 8-Maii 1699.

Teunis Lubberts laat approberen het maeggescheid, 24 deses opgerigt tussen hem, Wouter Lubberts, Teunis Pluym, in huwelijk hebbende Aeltje Lubbers, en de kinderen van Herman Lucas, als in huwelijk hebbende gehad Lubbertje Lubberts, wogens derselver vader-, schoonvader- en grootvaderlijke, wijle Lubbert Wouters, nagelate boedel, waerbij aen Teunis Lubberts is toegedeelt de helft, Wouter Lubberts 1/4 en de kinderen van Lubbertje Lubberts het resterende 1/4 van dit leen, en is daer also mede beleent, 26 maert 1720.

Zoals u kunt zien is Aaltje Lubberts niet afkomstig uit Nijbroek, maar uit Apeldoorn.

Een genealogie Lubberts heb ik niet voorhanden.

Een papiermolen is er niet geweest in Nijbroek.

Voor informaties omtrent papiermolens zie H. Voorn: Papiermolens in Gelderland, Overijssel en Limburg (1985).

Met vriendelijke groet,
Ben van den Enk
Redactie Veluwse Geslachten
Achterlandseweg 33
7312 EC Apeldoorn

Intekenen voor boek "Een rondje Spekhoek"

"Een rondje Spekhoek, van buurtschap tot buurtvereniging". Zo luidt de titel van een nieuw boek over de geschiedenis van de Spekhoek. De Spekhoek omvat de Wellinkhofweg, Trippestraat en Quabbenburgerweg te Terwolde. Buurtvereniging de Spekhoek geeft dit boek binnenkort uit ter gelegenheid van haar 25-jarig bestaan.

Het boek zal ongeveer 200 pagina's bevatten en zal rijk geïllustreerd zijn met foto's van alle boerderijen, woningen, bewoners en beelden van het dagelijkse leven van vroeger en nu.

Het boek is nog tot en met 28 juni telefonisch te bestellen bij mevrouw Willie Jansen, Wellinkhofweg 7, Terwolde (tel. (0571) 27 16 92), en door overmaking van € 14 per boek op bankrekeningnummer 3476.06.814 van Buurtvereniging De Spekhoek te Terwolde.

Het boek kan vanaf 1 september 2003 afgehaald worden bij W. Jansen, Wellinkhofweg 7, Terwolde.

Indien men het boek thuisgestuurd wil krijgen, dient men € 4 extra per boek over te maken.

Oproep: boerderij- en veldnamen

De heer Otten uit Heerde heeft al verschillende onderzoeken op zijn naam staan op het gebied van veldnamen en boerderijnamen.

Zo heeft hij al boeken over dit onderwerp uitgegeven over o.a. Heerde en Epe.

Op dit moment is hij druk bezig zich te verdiepen in de namen die gebruikt werden/worden in de gemeente Voorst.

Nu zijn er in de loop van de jaren binnen en buiten de OKV ook al veel andere mensen mee bezig geweest. Het zou mooi zijn

als de kennis die al deze mensen hebben vergaard ook ten goede kwam aan dit boek van de heer Otten. Zo kunnen we met elkaar zorgen voor een zo compleet mogelijke uitgave van veld- en boerderijnamen.

Bij deze willen we dan ook een oproep doen aan al die mensen die zich er in verdiept hebben om contact op te nemen met de heer Otten. U kunt dan zelf met hem bekijken of en op welke manier uw bijdrage verwerkt wordt. Zijn telefoonnummer is (0578) 69 23 13.

Inventarisatie onderwijs in 1799

door J. Lubberts

Verouderd onderwijssysteem

Met de inval van de Fransen in 1795 kwamen er veel veranderingen. Het onderwijs was een van de onderwerpen die aangepakt werden. De Bataafse omwenteling schiep een staatsvorm die de mogelijkheid in zich had om op velerlei gebied eenheid te scheppen, zo ook op het gebied van onderwijs. De nationale vergadering benoemde in april 1796 een commissie die de toestand van het onderwijs zou bestuderen. Het scheen wel nodig te zijn dat er iets op het gebied van lesgeven verbeterd werd. Het onderwijs was een achtergebleven gebied. In het midden van de 17e eeuw was het onderwijs minstens gelijkwaardig aan de ons omringende landen. Het bleef echter door de jaren heen op hetzelfde peil. Wat in 1650 nog degelijk was moest in 1700 verouderd genoemd worden en was in 1750 gebrekkig. Vijfentwintig jaar later was het echter totaal verouderd zonet onbruikbaar.

Onderwijs niet verplicht

Niet alleen de methode en inrichting der scholen liet te wensen over, maar een groot gedeelte der jeugd ging vanwege de sociale misstanden niet meer of heel weinig naar school. Ijsbrand van Hamelsfeld schreef in 1791, dat in het beschaafde Nederland een bevolking opgroeide, "volstrekt van vee niet te onderscheiden dan door de menselijke gedaante en het gebruik der spraak". Of deze uitspraak volledig gerechtvaardigd is kan men heden ten dage moeilijk beoordelen. Wel zal er een grote kern van waar-

heid inzitten. Kinderen van ouders die lezen en schrijven geleerd hadden, bleven analfabeet. Zij moesten van jongsaf bedelen of werken om het gezin van brood te helpen voorzien.

In de classicale vergadering van 1602 te Nijbroek werd geklaagd over "Overmits dat bevonden wordt dat hoerderij, overspel ende andere grouwlicke onreynichheit daechlicks meer ende meer toeneemt". In de strenge leer der gereformeerden was natuurlijk al snel iets onacceptabel, maar er zal toch veel waarheid in hebben gezeten vooral omdat van meerdere zijden op de onzedelijke toestanden gewezen werd. 's Zomers waren de scholen meestal lange tijd dicht vanwege het geringe aantal kinderen dat de school bezocht. Er werd geklaagd over de verwaarlozing der huisgezinnen, de allerschandelijkste opvoeding der jeugd. Het was ten tijde van de komst der Franse troepen in de republiek treurig gesteld met de zedelijke en geestelijke ontwikkeling van de bevolking. Op het gebied van onderwijs bracht de komst der Fransen verbetering, maar men moet wel bedenken dat dat niet van de ene op de andere dag ging. Het heeft op het platteland nog lange tijd gerommeld op het terrein van het onderwijs.

Onderzoek

Om iets te kunnen verbeteren moet men eerst inzicht hebben in de bestaande toestand. Daarom stuurde de municipaliteit (gemeentebestuur) in 1799 een vragenlijst naar de onderwijzers. De vragenlijst is he-

laas niet bewaard gebleven, maar de antwoorden van de desbetreffende schoolmeesters wel. Uit deze antwoorden kan men een redelijk goed inzicht krijgen omtrent de toestand van het onderwijs in de gemeente Voorst. Elders op het platteland zal het niet veel beter geweest zijn.

In de eerste plaats zullen we u kennis laten maken met de personen die de vragenlijst ingevuld hadden.

Het onderwijzend personeel

In het dorp Voorst was het de custos (kosterschoolmeester) Evert Jan van Beek, met als hulponderwijzer Jacob Pijkeren. Evert Jan van Beek was geboren op 16 maart 1732 te Voorst, als zoon van Jacob van Beek en Geertjen Willemsen. In het doodboek van de Voorster kerk lezen we bij het jaar 1806: "Den 11 Maart is overleden aan een langzaam verval van krachten Evert Jan van Beek (custos) out omtrent 74 jaren. Den 17 Maart begraven." Ondermeester Jacob Rijken, geboren in 1769 in Epe, kwam in 1796 vanuit Veessen naar Voorst. Op 34-jarige leeftijd trouwde hij met Willemina Letting uit Varsseveld.

In Wilp was werkzaam Thomas Renssen; zijn zoon Anthony Renssen fungeerde hier, zoals hij het zelf noemde, als adjunct-onderwijzer. Volgens de huisbijbel (veel van de kerkelijke gegevens van Wilp zijn verbrand) was Thomas Renssen de zoon van koster A. Renssen en Theuntjen Alberts Cremer. Hij werd geboren op 14 mei 1724. Zijn zoon Anthonie werd geboren op 13 september 1760. Zijn moeder was Heyltjen Jansen Slijkhuis. Anthony trouwde met Jenneken Gerrits.

In Twello ontmoeten we de schoolmeester Engelbert Brascamp. Deze was geboren te Twello op 5 september 1728 als zoon van Wolter Brascamp, koster, doodgraver en schoolmeester. Van oorsprong kwam de familie Brascamp uit Borculo. Engelbert Brascamp was na zijn vader ook koster, doodgraver en schoolmeester. Bovendien werd hij ook dijkenschrijver. Hij was gehuwd met Hermina Hermse, dochter van kerkmeester Marten Hermse.

Brascamps ondermeester was herbergier Willem Jan van Enter van de herberg naast de kerk (later "de Statenhoed"). Hij was geboren op 1 januari 1767 en huwde op 19 juli 1809 met Fennigjen Swarts en na haar overlijden met Aaltjen Mal.

Ten slotte in Terwolde, daar was Serris Keyzer werkzaam als schoolmeester. Van Serris Keyzer, geboren in 1770 te Deventer, is niet bekend of hij er een hulponderwijzer op na hield. Waarschijnlijk niet, want zijn inkomen was in het begin van zijn ambts-termijn zeer laag, om en nabij de 200 gulden per jaar.

Lessen en inkomsten

Op de vraag waarin ze les gaven antwoordden de schoolmeesters als volgt. De meesters in Voorst en Wilp gaven les in lezen, schrijven, rekenen en zingen; in Twello werd les gegeven in spellen, lezen, schrijven en rekenen. De schoolmeester in Terwolde gaf niet op waar hij les in gaf, maar dat zal niet anders geweest zijn dan in de andere dorpen.

Ook de vraag hoe groot hun inkomen was moest beantwoord worden. In de eerste

plaats het salaris van de hulponderwijzers: deze werd door de schoolmeesters uit eigen zak betaald. De hulponderwijzers of ondermeesters waren niet in dienst van de kerk of staat, maar in dienst van de schoolmeesters.

En waaruit bestonden de inkomens van de schoolmeesters? We beginnen weer bij de schoolmeester in Voorst. Hij had een inkomen bestaande uit vrij wonen en daarbij een hofje. Verder had hij nog inkomsten in de vorm van gerfzaden uit enige erven, ongeveer 12 vimmen (een vim is in deze streek 100 bos of garven). Verder ongeveer 600 eieren op min of meer 8 pond rookvlees. Van de kinderen die leerden schrijven 5 stuivers en die nog niet konden schrijven 4 stuivers in de maand.

De meester van Wilp had ook vrij wonen een hofje en verder enig land waaruit hij jaarlijks 42 gulden aan pacht beurde. Voor begrafenissen had hij de laatste vijf jaar 58 gulden en 11 stuivers ontvangen. Omdat hij geen vast contract had als onderwijzer, zo schreef hij verder, ontving hij van de leerlingen die leerden lezen 1 stuiver, schrijven 1½ stuiver en die daar bij rekenden 2 stuiver per week.

De meester in Twello had de beschikking over een bekwame woning en een hofje van ongeveer 100 roeden (circa 1400 vierkante meter). Vervolgens gaf hij op: voor het luiden van de doden, het begraven zal hier ook bij inzitten, de laatste vijf jaar 59 gulden en 5 stuivers. Aan schoolgeld: spellen, lezen en schrijven 6 stuivers per maand en het cijferen eene gulden. Vervolgens moest de predikant hem 40 gulden per jaar betalen. Hij kon niet vertellen waar dat

recht zijn oorsprong vond. Misschien heeft het te maken met het feit dat hij minvermogenden gratis les moest geven.

Tot slot de schoolmeester van Terwolde. Hij scheen er niet veel voor te voelen om inzage in zijn inkomen te geven. Als schoolmeester, zo schreef hij, had hij geen tractement en hoegenaamd ook nog geen emolumenten dan alleen van het lesgeven. Hiervoor gaf hij een bedrag op van 160 gulden per jaar.

Uit deze opgaven kunnen we herleiden dat de basis van hun inkomen was de vrije woning met een tuintje en verder de inkomsten behorende bij het lesgeven.

Zoals gezegd hadden de onderwijzers nevenfuncties, om extra inkomsten te verwerven. Het kosterschap was één van die functies. Maar ook vanuit een andere hoek kwam de wens om dergelijke openbare functies te combineren. In de notulen van de Ned. Herv. Gemeente van Terwolde kunnen we lezen dat bij de aanstelling van onderwijzer Vink in 1825 werd voldaan aan de wens van de burgemeester om de schoolmeester ook te benoemen tot de post van "koster, voorzanger en doodgraver", opdat deze posten verenigd bleven. Van de burgemeester kreeg het kerkbestuur een uitnodiging om het examen van de aanstaande schoolmeester bij te wonen indien aan het verzoek voldaan werd om hem ook te benoemen als koster. Dit examen werd in Twello afgenomen, ten huize van de herbergier Willem Jan van Enter, de ondermeester van Twello.

De onderwijzer was ook vaak doodgraver, kloklouder en voorzanger. Verder verzorgde

hij de schrijfbehoeften voor de kerkeradsvergaderingen, zoals inkt, papier enz., en droeg hij zorg voor olie of kaarsen voor de verlichting. Omdat hij schrijven kon verzorgde hij meestal de administratie bij inboedelveilingen en verkopen. Ook deed hij vaak dienst als kerspelschrijver (dorpspolderadministratie) of belastingontvanger. Zo was meester Brascamp ook dijkschrijver, hij verzorgde de administratie van het polderdistrict Veluwe en was op oude leeftijd zelfs waarnemend dijkgraaf.

Veel onderwijzers verzorgden publicaties van kerk, polder, gemeente en overige bekendmakingen, meestal per kerkenpraak. Na de dienst gingen ze bij de uitgang van de kerk op een verhoging staan en verkondigden aldus de nodige mededelingen. Het houden van commensalen (kostgangers) was hen ook niet vreemd.

Vaak hielden ze er ook enig vee op na. Een van de voormalige schoolmeesters uit Nijbroek, meester Van Dragt, stond bekend als bekwaam veehouder. Schoolmeester Vink uit Terwolde, de opvolger van Serris Keyzer, hield koeien en varkens. Het was de schoolmeesters inmiddels wel verboden duiven te houden op de kerkzolder (mest). Vervolgens was er een aantal boerderijen dat uitgangen aan de kosterij had, in de vorm van graan, rookvlees, ham of anderszins. Hierover werd nog wel eens geklaagd, de maat was aan de krappe kant en het zaad "zat vol met onkruid zoals bol- en knopsaet". Deze uitgangen behoorden ook tot de inkomsten van de koster. Over al deze extra inkomsten werd in het onderzoek nauwelijks gerept.

Desondanks blijft bij al deze nevenbaantjes

en neveninkomsten de vraag: hadden ze nog tijd om les te geven?

Toezicht, voorschriften en instructies

Op de vraag wie er toezicht moest houden antwoordde de onderwijzer in Voorst: "Aan de amptsregering of ook meer aan de deputaten van de classis of synode". Hij wist niet precies of het nu het wereldlijk gezag van de ambtsjonkers was of het gezag van de kerk. Allebei hadden ze met zijn examen en aanstelling te maken gehad.

De hulponderwijzer van Wilp gaf min of meer een gelijkkluidend antwoord: "Het komt de ondergetekende voor dat deze school onder het opsicht der ampsregering is, misschien ook onder dat van de kerkenvisitatoren uit de classis of synode". Hij wist het ook niet precies.

Onderwijzer Brascamp uit Twello draaide eromheen door alleen maar te zeggen dat hij aangesteld werd door de amptsjonkers en dat zijn examen werd afgenomen door de deputaten classis.

De Terwoldse schoolmeester liet uitgebreid weten dat hij het ook niet wist. Hij schreef het volgende: "Dat ik aangaande het opzigt over die school weinig kan zeggen, alsdat de kerk visitatoren jaarlijks wel omtrent mij eenige vragen plegen te doen dan of zulks relatie had tot mijn schoolmeesters of costersampt, zulks weet ik niet, ofwel tot beide. Dan of zulk een opzigt door hen bestierd wierd na instructien, weet ik ook niet, en of zij daar iets voor genoten, is mij onbekend." Dit moest een gelukkig mens zijn, hij wist niets.

Een van de vragen moet zijn geweest van

wie ze voorschriften of instructies kregen ofwel volgens welke reglementen ze les gaven.

Allereerst laten we de schoolmeester van Voorst weer aan het woord. Hij schreef letterlijk: "Weet sig zodanige instructien of ordonantien niet speciaal te errinneren volgt daarin dezelve rigtsnoer die hij bij zijn vader gesien en geleert heeft." Hieruit blijkt dat hij zijn vader had opgevolgd, en wat die hem had geleerd voerde hij uit. Ook blijkt hieruit dat er geen vernieuwingen kwamen: zo vader het deed, deed zoonlief het ook. Misschien had grootvader, of anderen voor hem, het ook al zo gedaan.

Een vergelijkend antwoord gaf hulponderwijzer Anthonie Renssen uit Wilp. Hij wist niets anders te zeggen dan dat het onderwijs geschiedt "na de rigtsnoer die van ouds heeft plaats gehad".

In Twello wist meester Brascamp er iets meer van. Bij zijn aanstelling in 1755, toen hij zijn vader opvolgde, werden hem geen ordonnantiën of schoolreglementen ter hand gesteld. Wel was er, zo schreef hij, een schoolorder te vinden in het Groot Gelders Placaatboek, tweede deel, columna 522. Of hij die kende en er de hand aan hield, is de vraag.

De schoolmeester in Terwolde sliep achterin, want hij wist ook hierover niet veel te vertellen. We laten hem zelf aan het woord: "Nopens de ordonantien of schoolreglementen kan ik ook weinig zeggen, of er wat zijn of niet. Maar wel dat mij gene gegeven zijn bij het aanvaarden van mijn ambt, als alleen een akte van aanstelling die eniger maten mede een instructie bevat." In deze instructie stonden alleen enkele instructies voor zijn fungeren als kos-

ter.

In de antwoorden is weinig te vinden over het schoolgebouw noch over de inrichting. De onderwijzer in Wilp schreef: "Deze school bezit niets anders als enige tafels en banken." Over de school zelf zei de onderwijzer, dat hij dacht dat de school onder de kerkelijke goederen behoorde te worden gerangschikt. De onderwijzer van Terwolde wist niet anders te melden dan dat volgens zeggen de school bij de kerk behoorde, gezien dat het mede getaxeerd was bij de kerk en pastorie. Volgens de kerkelijke notulen behoorde de kosterij tot het bezit van de kerk. De schoolmeester gaf les op de deel van de kosterij.

Het aantal leerlingen

Dan rest ons nog de vraag hoeveel leerlingen gingen er naar school. De onderwijzer van Voorst gaf op: "ongeveer vijftig".

Hoogstwaarschijnlijk is dat het gemiddelde over het hele jaar. Hij schreef er nog bij dat hij niet gewoon was om kinderen aan te nemen die door de diaconie gealimenteerd (onderhouden) werden en evenmin kinderen uit Gods armenhuizen, met beurzen of stipendia (toelage). Het antwoord van Wilp luidde: Gods of armenhuizen en beurzen zijn hier niet. Van stipendia weet de ondergetekende de betekenis niet. Kinderen door de diaconie gealimenteerd en lessen genietend, werden door de diaconie betaald. Het aantal leerlingen, zo schreef hij, was - zoals bekend - gedurende de winter veel groter dan 's zomers: in de winter nagenoeg een getal van 100 en in de zomer nauwelijks 20. Daarbij merkte hij evenals de schoolmeester van Twello nog op, dat sommigen maar 4, 6 of 8 weken

per jaar naar school gingen.

In Twello was het aantal leerlingen gemiddeld over de laatste vijf jaar in de winter 80 en in de zomer 25. Vervolgens klaagde de onderwijzer, dat er een aantal minvermogenden tussen zaten die helemaal niet betaalden. Voor het lesgeven aan deze kinderen kreeg hij vermoedelijk de voregenoemde vijftig gulden van de dominee. Tot slot Terwolde. Deze schoolmeester gaf op: 's winters 60 en 's zomers een tiental leerlingen gedurende de laatste vijf jaar. Over minvermogenden sprak hij niet, maar die werden hier door de diaconie betaald.

Conclusie

Dit zijn de gegevens zoals die door de des-

Uit de bladen

Met verschillende zusterverenigingen uit de regio heeft de OKV een ruilabonnement voor de verenigingsperiodieken. Het is de moeite waard om eens naar de werkruimte aan de Stationsstraat te komen om deze tijdschriften in te zien.

Een kleine selectie volgt hieronder.

De *vereniging Nuwenspete* komt met een interessante special over 'Eekschillen'. Hierbij wordt eikenhakhout ontdaan van de bast en de schors. Stoffen hieruit werden gebruikt om leer te looien. Dit eekschillen is seizoenarbeid. Van mei tot juni werkten arme dagloners die vaak van andere plaatsen op de Veluwe kwamen. Met hele gezinnen leefden ze die maanden on-

betreffende onderwijzers werden opgegeven. Hieruit kan men een redelijk inzicht krijgen in de toestand van het onderwijs rond 1799. Duidelijk blijkt dat het onderwijs in onze gemeente, door onze ogen bekeken, op een laag peil stond. Ook blijkt duidelijk dat de kerk en wel de gereformeerde godsdienst een overheersende invloed had op het onderwijs.

Bronnen

Archief Gem. Voorst.

Notulen Ned.Herv.Kerk. Terwolde.

Geschiedenis Terwolde-Nijbroek door J.Vredenberg.

door J. Roosenschoon

der zeer primitieve omstandigheden. Soms verhuurden deze mensen zich ook wel in de Friese Wouden, Drenthe en de Kop van Overijssel.

Gelder Erfgoed, 2003 -1 heeft de scheepvaart op de grote rivieren als thema.

Edu van de Velden behandelt in 'Monumenten van het water . . .' in kort bestek aspecten als: diversiteit in scheepstypen, de ladingen, het wonen aan boord en het behoud van dit varende erfgoed. Want na de Tweede Wereldoorlog zijn al veel traditionele vrachtscheepjes verdwenen door sloop en verval. In Heerwaarden aan de Maas bevindt zich het bezoekerscentrum 'De grote rivieren'. Hier zijn veel voorwer-

pen te zien die te maken hebben met rivier-
visserij. Vorken, fuiken, netten en allerlei
andere vangstwerktuigen zijn hier te vin-
den.

Het blad *Alledaagse Dingen* biedt een di-
versiteit aan onderwerpen op het gebied
van volkscultuur. Aandacht voor volksdan-
sen en ook voor de wederzijdse cultuur-
beïnvloeding. Dit laatste hangt volgens de
historicus Anton Andriessen samen met de
mate van open- en geslotenheid van een
cultuur.

In dit blad is verder een veelheid aan aan-
kondigingen en kleine berichten te lezen.

In *Uth het Oulde-Bruck* staat in het kader
van 'het Jaar van de Boerderij' een artikel
over boerdrijtypen, van de hand van E.
Boeve en T. Sleurink. Zij beperken zich
tot de typen die veelal op de zandgronden
te vinden zijn.

De oudst bekende vorm is het loshoes van
het halletype. Kenmerkend hiervan is dat
de nok van het dak van het woon- en stal-
gedeelte in een rechte lijn verloopt. Dit type
komt volgens hen voor in Twente, Drente,
Overijssel, de Achterhoek en de Veluwe.
In de oudste vorm waren de wanden van
gevlochten twijgen met leem. Later wer-

den dit planken of metselwerk.

Het woongedeelte werd toen ook van de
stallen gescheiden door een stenen muur
en afgedekt door een houten balklaag met
daarop een planken vloer, waardoor een
zolder ontstond.

Ook in *Ambt & heerlijkheid* uit Rheden
staat een artikel over historische boerderij-
bouw. Met foto's en tekst wordt een ver-
band aangegeven tussen de grondsoort en
dus de soort bedrijvigheid die er plaatsvond
en de vorm en inrichting van de boerde-
rijen.

In *Heerde Historisch* staat een brief die W.
v.d. Voort, heemraad in Zalk, op 24 januari
1926 schreef. Het is een ooggetuigeverslag
van de dijkdoorbraak bij Zalk.

Duidelijk wordt dat zo'n doorbraak heel
onverwacht kan gebeuren. Van der Voort
zag wel een klein gat in de dijk ter grootte
van een mollengang maar kon niet bevroeden
dat dit even later al een breedte van 10
meter zou hebben.

Ook zijn eigen huis maakte hij gereed door
alles goed vast te zetten, dicht te maken en
gaas te spannen. Hij had geluk, het water
bleef een halve meter onder de drempel
staan.